

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΩΣ ΟΠΛΟ ΑΠΡΟΣΜΑΧΗΤΟ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ '21 ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Του Ευάγγελου Γριβάκου, Αντιστρατήγου ε.α.- Νομικού

Πυρήνας της εξ Αποκαλύψεως Χριστιανικής Θρησκείας είναι η Ορθόδοξη Πίστη που με υπερβατική δύναμη εμπύχωνε τους Έλληνες του Εικοσιένα. Κάθε πτυχή του Αγώνα που συνέπραξε στην τελική νίκη, συνδέεται άρρηκτα με την Πίστη αυτή. Η αναφερόμενη, στην συνέχεια, αλληλουχία σημαντικών ιστορικών γεγονότων, θα καταδείξει την άκρατη θρησκευτικότητα των Ελλήνων αγωνιστών και την εναπόθεση των προσδοκιών τους στην Θεία Πρόνοια.

Ο ιερός χαρακτήρας της Επανάστασης είχε ήδη διαφανεί από την προεπαναστατική εποχή. Ο **Ρήγας Φεραίος (1757- 1798)**, με τον Θούριό του θα παρορμήσει τους Έλληνες: *«Ελάτε μ' ένα ζήλο σε τούτον τον καιρό//να κάμωμε τον όρκο επάνω στον Σταυρό».*

Εμπνευσμένοι από την πνευματική δυναμική της Θρησκείας και της Πατρίδος ήταν οι σκοποί και ο όρκος της Φιλικής Εταιρείας που συμβολικά ιδρύθηκε στις 14 Σεπτ. 1814 (ημέρα της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού), *«για την ανέγερσιν και απελευθέρωσιν του Ελληνικού Έθνους και της Πατρίδος».* Και όταν ο Αρχηγός της **Αλέξανδρος Υψηλάντης (1792-1828)**, στις 24 Φεβρ. 1821, κήρυξε την Επανάσταση στις παραδουνάβιες ηγεμονίες, η κεφαλίδα της Προκήρυξής του *«Μάχου υπέρ της Πίστεως και της Πατρίδος»*, έγινε η «σκανδάλη» που πυροδότησε τα πρώτα επαναστατικά όπλα.

Στην Ελλάδα η Επανάσταση ξεκίνησε από την Πελοπόννησο. Με αφορμή τον ένοπλο ξεσηκωμό του λαού της Πάτρας 23 Μαρτίου 1821, ο Π. Π. Γερμανός και έτεροι Αχαιοί οπλαρχηγοί, από την Μονή Ομπλού όπου είχαν στρατοπεδεύσει, εισήλθαν στην πόλη και κατευθύνθηκαν προς την πλατεία Αγ.

Γεωργίου όπου ο Π.Π. Γερμανός ύψωσε **Σημαία από κόκκινο πανί με μαύρο σταυρό στο μέσον και ευμεγέθη ξύλινο Σταυρό**. Και ο λαός, ασπαζόμενος τον Τίμιο Σταυρό, ορκίζονταν: **«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Η΄ ΘΑΝΑΤΟΣ¹»**

Λίγο νωρίτερα, στις **17 Μαρτίου 1821**, οι Μανιάτες υπό τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη συγκεντρώθηκαν στην Τσίμοβα (νυν Αρεόπολη), και έμπροσθεν του Ι. Ναού των Αγ. Ταξιαρχών ύψωσαν επαναστατικό φλάμπουρο **χρώματος λευκού με κυανού σταυρό** και την επιγραφή **«ΝΙΚΗ Η΄ ΘΑΝΑΤΟΣ»**. Επί τόπου ορκίστηκαν, κατά την μαρτυρία του Ιωάννη Κολοκοτρώνη, **«εις το Όνομα του Θεού του Παντοδύναμου, του Ιησού Χριστού και της Αγίας Τριάδος, να δώσουν και την ύστερη ρανίδα του αίματός των υπέρ Πίστεως και Πατρίδος»**. Ακολούθως ξεκίνησαν για Καλαμάτα, συνενώθηκαν με τους Μεσσήνιους υπό τον Κολοκοτρώνη και Παπαφλέσσα και, όλοι μαζί, απελευθέρωσαν την πόλη στις 23 του μηνός, τελέσαντες **«Δοξολογία Ευγνωμοσύνης»** στον επί του ποτ. Νέδωνα Ναό των Αγ. Αποστόλων².

«Εκ Θεού», λοιπόν, ξεκίνησε ο αγώνας. Το δυσεξήγητο – για πολλούς – Θαύμα του Εικοσιένα, ευεξήγητο έγινε χάρη στην Πίστη και την Φιλοπατρία που ενέπνεε μικρούς και μεγάλους Ηγήτορες - φωτισμένοι και οι ίδιοι - να ενισχύουν το σθένος των αγωνιστών στα πεδία των μαχών και να τους οδηγούν σε νίκες που έφεραν, τελικά, την πολυπόθητη Ελευθερία.

Η Επανάσταση στον Μοριά εξαπλώθηκε αστραπιαία και στην Ρούμελη. Τα ασκέρια των Πασάδων Κιοσέ Μεχμέτ και Ομέρ Βρυώνη ανέλαβε να αναχαιτήσει ο εκ Μουσούνιτσας Φωκίδος καταγόμενος **Αθανάσιος Διάκος**

¹ (Διον. Κόκκινου, Ιστορία Νεωτέρας Ελλάδος, τομ. 1, σελ. 116).

² (Ι. Φιλήμων, Δοκίμια, τομ. Γ΄ και Ν. Ζέρβας, Β΄ Συνέδριο Μεσσηνιακών Σπουδών).

1788 - 1821) καταλαμβάνοντας, με 500 περίπου άνδρες, την **Γέφυρα της Αλαμάνας** επί του Σπερχειού ποτ. και την πλησίον αυτής θέση **Πουριά**³.

Η μάχη ξεκίνησε στις **24 Απρ. 1821**. Οι πλείστοι των πολεμιστών του Διάκου σκοτώθηκαν αλλ' αυτός παρέμενε πιστός στην θέση του αλαλάζοντας: **«Ο Διάκος μένει, δεν φεύγει, δεν εγκαταλείπει τους συντρόφους του»**. Τραυματισμένος συνελήφθη αιχμάλωτος και οδηγήθηκε στην Λαμία, ενώπιον του Ομέρ Βρυώνη, στην πρόταση του οποίου «να λυπηθεί την παλικαριά του και να αλλαξοπιστήσει» ο Διάκος απάντησε: **«Δεν θέλω, ωρέ, να μου λυπηθείτε την παλικαριά. Εκείνος που πεθαίνει για την Πατρίδα και την πίστη του Χριστού δεν φοβάται θάνατο. Εγώ γραικός γεννήθηκα, γραικός θελ' αποθάνω⁴»**. Και όταν ο Κιοσέ Μεχμέτ του πρότεινε να ενταχθεί στις δυνάμεις του, πήρε την απάντηση: **«Ούτε σε δουλεύω (ενν. δεν δουλεύω για σένα) ούτε σε ωφελώ αν δουλέψω για σένα)**. Τότε, οι δύο Πασάδες διέταξαν τον δι' ανασκολοπισμού θάνατό του, που εκτελέσθηκε την επόμενη, 24 Απρ. 1821. Η Ιστορία τον θεώρησε ισάξιο του Λεωνίδα που θυσιάστηκε στον ίδιο τόπο και η Εκκλησία τον ομολόγησε ως τον υπέρ Χριστού Μεγαλομάρτυρα.

Απευθυνόμενος προς τους Έλληνες ολίγον **προ της μάχης των Δερβενακίων (26 Ιουλίου 1822)** κατά του Δράμαλη που επέστρεφε από Άργος στην Κόρινθο με το εξ 25.000 ανδρών ασκέρι του, ο **Θ. Κολοκοτρώνης (1770-1843)** έλεγε: **«Έλληνες, εσείς δεν είσθε που για την αγάπη του Χριστού εσηκώσατε τα άρματα και την σημαία του σταυρού; Έλληνες, και αυτούς θα τους νικήσουμε. Είναι θέλημα Θεού, είναι κοντά μας και θα μας βοηθεί, γιατί πολεμάμε για την πίστη μας, για την πατρίδα μας, για τους γέροντες γονείς μας, για τα παιδιά μας. [.....]. Θα τους συντρίψουμε με την βοήθεια του Θεού»**. Τα προτρεπτικά λόγια του Κολοκοτρώνη και το ευφυές στρατηγικό σχέδιο που εφάρμοσε στην μάχη των Δερβενακίων έφεραν την συντριπτική νίκη των Ελλήνων και την ολοκληρωτική καταστροφή του Δράμαλη. Το Ηθικό τους εξυψώθηκε και η Επανάσταση σταθεροποιήθηκε.

³ (Βλ. «Ιστορία Ελληνικού Έθνους», τ. ΙΒ').

⁴ (Στρατιωτική Ιστορία, τευχ. 28, σελ.19).

Τον **Φεβρουάριο 1825**, ο Αιγύπτιος **Ιμπραήμ Πασάς**, με σκοπό την καταστολή της εξέγερσης στην Πελοπόννησο, αποβιβάσθηκε στον όρμο του Ναβαρίνου και κατέλαβε τα τοπικά φρούρια. Ο **Γρηγόριος Δικαίος (Παπαφέσσας) (1789-1825)**, ανέλαβε να τον αντιμετωπίσει στο **Μανιάκι Μεσσηνίας**. Την παραμονή της μάχης, η ομιλία του φλογερού Παπαφλέσσα προς τους άνδρες του κατέληξε με τα λόγια: *«Έλληνες, ποτέ μην λησμονείτε το χρέος όλων μας προς τον Θεό και την Πατρίδα. Σε αυτά τα δύο σας εξορκίζω να νικήσωμε ή να αποθάνωμε κάτω από την Σημαία του Χριστού[...]. Η Πατρίς περιμένει από ημάς την δόξαν της δια της νίκης ταύτης⁵»*

Το πρωί της **20^{ης} Μαΐου 1825** οι πρώτες επιθέσεις των Αιγυπτίων απέτυχαν. Οι έμπιστοι του Παπαφλέσσα Κεφάλας και Παπαγιώργης τον συμβούλευαν να διαφύγουν με γιουρούσι, αλλά αυτός αρνήθηκε λέγοντας: *«Αν, ο μη γένοιτο, και νικηθώμεν, θα αδυνατίσωμεν την δύναμιν του εχθρού (ο οποίος) θα χάσει πολλούς στρατιώτας και την μάχην μας θα την ονομάσουν Λεωνίδειον μάχην⁶»*. Η επανάληψη της εφόδου των Αιγυπτίων ήταν επιτυχής. Ο Παπαφλέσσας με το σύνολο, σχεδόν, των παλικαριών του, έπεσαν στο πεδίο της τιμής. *«Άψυχοι ναι, ήττημένοι, όχι»*. Οι οραματισμοί, όμως, του νέου «Λεωνίδα» της Πελοποννήσου δικαιώθηκαν: Μέρος του αιγυπτιακού στρατού εξοντώθηκε, δρομολογήθηκε η οριστική εκδίωξη του εχθρού από τον Μοριά και επανήλθε η αισιοδοξία στο στρατόπεδο των Ελλήνων.

Μετά το Μανιάκι, η επόμενη σημαντική - και νικηφόρα αυτήν την φορά - μάχη κατά του Ιμπραήμ ήταν στους **Μύλους Λέρνης**, 7 χλμ νότια του Άργους, όπου 480 Έλληνες με αρχηγούς τους Δημ. Υψηλάντη, Ιωάννη Μακρυγιάννη και Κων/νο Μαυρομιχάλη, συγκεντρώθηκαν για να υπερασπιστούν το Ναύπλιο.

⁵ (Φωτάκου, Βίος Παπαφλέσσα, εκδ. Βεργίνα, 2001).

⁶ (Φωτάκου, Βίος Παπαφλέσσα)

Ενώσω ο Μακρυγιάννης (1794-1864) ασχολούνταν με την κατασκευή των ταμπουριών, τον πλησίασε ο Γάλλος Ναύαρχος Ερρίκος Δεριγνύ (1782-1835) που ναυλοχούσε με την Μοίρα του στους Μύλους και «παρατήρησε» ότι οι θέσεις ήταν *«αδύναμες για πόλεμο κατά του Μπραΐμη»*. Και η απόκριση του Μακρυγιάννη, όπως την αναφέρει στα απομνημονεύματά του: *«Είναι αδύνατες οι θέσεις, όμως είναι δυνατός ο Θεός όπου μας προστατεύει. Κι αν είμαστε ολίγοι εις το πλήθος, οι ολίγοι αποφασίζουν να πεθάνουν. Και όταν κάνουν αυτείνη την απόφασιν, λίγες φορές χάνουν και πολλές κερδαίνουν.....»*. Ο δε Σπ. Τρικούπης στην Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασως⁷ αναφέρει ότι ο Δεριγνύ έθεσε το ίδιο ερώτημα και στο Υψηλάντη για να «εισπράξει» την ίδια περήφανη απάντηση: *«Εδώ ήλθομεν δια να νικήσωμεν με την βοήθεια του Θεού ή να αποθάνωμεν»*.

Στις 13 Ιουν. 1825 ο Ιμπραήμ αποκρούσθηκε στους Μύλους που, αν έπεφταν, η Επανάσταση στην Πελοπόννησο θα έσβηνε. Αλλά πως ήταν δυνατόν να σβήσει αφού η φλόγα της Πίστεως και της Πατρίδος έμενε άσβεστη στους Έλληνες;

Αλλά και οι θαλασσομάχοι μας ουδόλως υστέρησαν σε Πίστη και Φιλοπατρία. Ο Ανδρέας Μιαούλης (1769-1836), όταν τον Ιανουάριο 1822 αναγνωρίστηκε από τους Προκρίτους αρχηγός του στόλου της Ύδρας ξεκίνησε τον λόγο του με αναφορά στον Θεό: *«Με την βοήθεια του Θεού, του Τιμίου Σταυρού και των Θεοπειθών της Πατρίδος ευχών, ελπίζω να σας χαροποιήσω ναυμαχώντας τον άπιστο εχθρό που επί αιώνες ταλανίζει την Πατρίδα μας και προσβάλλει τα ιερά και όσιά μας [...]. Θεέ Βασιλεύ και Έφορε του Στόλου, ελευθέρωσον ημάς»*.

Ο Κων/νος Κανάρης (1793-1877), προτού ξεκινήσει από τα Ψαρά για την πυρπόληση της ναυαρχίδας του Καρά Αλή στην Χίο την **νύκτα 6/7 Ιουν. 1822**, εκκλησιάσθηκε στον Ναό του Αγ. Νικολάου και επικαλέστηκε την δύναμη του Θεού για την επιτυχία της αποστολής

⁷ (τεύχ. Γ', Κεφ. ΜΔ)

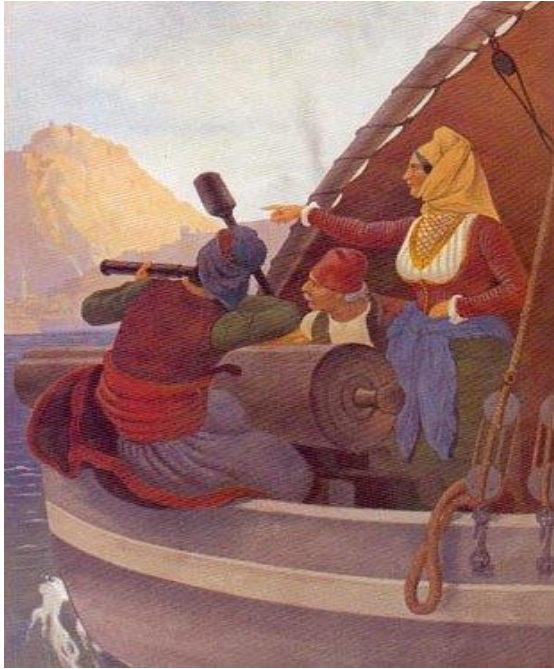

του. Και μετά από αυτήν, πάλι έσπευσε στον Ναό, ευχαρίστησε τον Κύριο και τον παρεκάλεσε τάχιον να χαρίσει στην Πατρίδα μας την Ελευθερία. Και όταν, αργότερα, με ταπεινότητα διηγείτο το κατόρθωμα του έλεγε: *«Οι Τούρκοι ήσαν αμέτρητοι [.....] αλλά ο μεγαλοδύναμος Θεός δεν το επέτρεψε και μας έσωσε,*

διότι εγνώριζε τις ψυχές των δούλων του». Ο φιλέλληνας Άγγλος ιστορικός Τόμας Γκόρντον (1788-1841) έγραψε για τον Κανάρη στην «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως»: *«Ο πιο έξοχος εκπρόσωπος του ηρωισμού που η χριστιανική Ελλάδα μπορεί να ονειρεύεται».* Η πυρπόληση της τουρκικής αρμάδας πήρε δίκαιη εκδίκηση για την καταστροφή της Χίου (30 Μαρτ. 1822) και αναζωπύρωσε το κλίμα φιλελληνισμού στην Ευρώπη και Αμερική.

Στις **13 Μαρτ. 1821**, η «μεγάλη καπετάνισσα» **Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα (1771-1825)**, ύψωσε την Σημαία της Επανάστασης επί του πλοίου «ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ» και με δικό της στόλο και εκστρατευτικό Σώμα κατήγαγε άθλους, όπως η συμβολή στον αποκλεισμό και την άλωση του Ναυπλίου και της Τρίπολης, η συμμετοχή της στην μάχη των Δερβενακίων κλπ..

Τον **Φεβρ. 1825**, εκτοπισμένη στις Σπέτσες από την Κυβέρνηση Κουντουριώτη, η Μπουμπουλίνα, απευθυνόμενη στους Προκρίτους των Σπετσών, επιβεβαίωσε την θρησκευτικότητα και τον πατριωτισμό της με τα λόγια: *«Έχασα τον σύζυγό μου. Ευλογητός ο Θεός(!). Ο πρεσβύτερος υιός μου έπεσε με τα όπλα ανά χείρας. Ευλογητός ο Θεός(!). Ο δεύτερος υιός μου, δεκατετραετής την ηλικίαν, μάχεται μετά των Ελλήνων και πιθανώς να εύρη ένδοξον θάνατον. Ευλογητός ο Θεός(!). Υπό την σκιάν του σταυρού θα ρεύση επίσης το αίμα μου. Ευλογητός ο Θεός(!). Αλλά θα νικήσωμεν ή θα παύσωμεν να ζώμεν.*

Θα έχομεν όμως την παρηγορίαν ότι δεν αφήσαμεν οπισθεν ημών δούλους Έλληνας». Μετά τον άδικο θάνατό της (22 Μαΐου 1825) οι Ρώσοι της απένειμαν τον τίτλο του «Ναυάρχου» και πρόσφατα το Ελληνικό κράτος τον βαθμό του Υποναυάρχου με την 14/25 Απρ. 2018 Εγκύκλιο του ΓΕΕΘΑ.

Επίκληση Πίστεως αποτυπώνεται και στα επίσημα έγγραφα του κράτους. Η **Προκήρυξη** της

Α' Εθνοσυνέλευσης της 15^{ης} Ιαν. 1822, κατέληγε ως εξής: *«Είδε ο κραταιός του Υψίστου βραχίων να ανυψώση και αρχομένους και άρχοντας, την Ελλάδα ολόκληρον, προς την πάρεδρον αυτού Σοφίαν, ώστε να γνωρίσωσιν τα αληθή των αμοιβαία συμφέροντα. [.....] Τοιαύτα εστάθησαν τα λαμπρά κατορθώματα των ενδόξων αγώνων μας, δια τα οποία θα αμαρτήσωμεν αν δεν αποδώσωμεν αυτά εις την Θεϊαν Αντίληψιν, την μόνην ικανήν να κατορθώση τοιαύτα θαύματα. Ναι, εις αυτήν πρέπει να κράζωμεν: Τις Θεός, ΜΕΓΑΣ, ως ο Θεός ημών;».*

Στην «**Διαμαρτύρηση**» την οποίαν, στις 12 Αυγ. 1824, απηύθυνε η Ελληνική Κυβέρνηση (Εκτελεστικόν) υπό τον Π. Μαυρομιχάλη προς την Αγγλία, διαμαρτυρόμενη για το προτεινόμενο σχέδιο δημιουργίας τριών κρατιδίων στο Ελληνικό έδαφος, αναγράφονταν: *«Οι Έλληνες θαρρούντες αδιασείστως εις την Θεϊαν Πρόνοιαν, υπερασπίζονται με καλήν έκβασιν το έδαφος των προπατόρων των [.....]. Αποσειόντες τον αφόρητον ζυγόν αυτών, έχουν προ οφθαλμών τον ιερόν σκοπόν του να σώσουν την πίστιν των, την πατρίδα των και τους Ιερούς Ναούς των[.....]»⁸.*

Η αρχή του Όρκου της «Αντικυβερνητικής Επιτροπής» (Π. Μαυρομιχάλης, Ι. Νάκος, Ι. Μωραΐτης), της εκλεγείσης στις 2 Απρ. 1827 από την Γ' Εθνοσυνέλευση για την προσωρινή διοίκηση της Ελλάδος μέχρι

⁸ (Σπ. Τρικούπης, Ιστορία Ελληνικής Επανάστασεως, Αθήναι, 1925, τ.2^{ος}).

την άφιξη του Καποδίστρια, ήταν: «Ορκίζομαι εις το Όνομα της τρισυποστάτου Θεότητας και εις την γλυκυτάτην Πατρίδα, πρώτον μεν ή (σ.σ. διαζευτικό) να ελευθερωθή το Ελληνικόν Έθνος ή με τα όπλα εις τας χείρας ν' αποθάνω Χριστιανός και ελεύθερος».

Κατάπληκτους μας αφήνουν οι ποιητές της εποχής εκείνης από την θρησκευτική πνοή την ποιημάτων τους. Ο **Διον. Σολωμός (1798-1857)**, μέσα από τον **Εθνικό μας Ύμνο** (στίχοι 88-90), «ποιητική αδεία», «ομιλεί» προς την Ελευθερία για το εθνοσωτήριο συναπάντημά της με την Θρησκεία, στο μαρτυρικό Μεσολόγγι:

«Πήγες εις το Μεσολόγγι/ την ημέρα του Χριστού/ μέρα πού άνθισαν οι λόγγοι/για το τέκνο του Θεού/».

Σουλ' θε εμπρός λαμποκοπώντας/ η Θρησκεία μ' ένα σταυρό/και το δάκτυλο κουνώντας/όπου ανεί τον ουρανό/

Σ' αυτό, εφώναξε, το χώμα/στάσου ολόρθη Ελευθεριά /και φιλώντας σου το στόμα/μπαίνει μεσ' την εκκλησιά/».

Ο μεγαλήγορος **Ανδρέας Κάλβος (1792-1869)**, στην 16^η Ωδή του θα τονίσει: *«Το ξίφος σφίγξατ' Έλληνες/τα ομμάτιά σας σηκώσατε/ ιδού εις τον ουρανόν/ προστάτης ο Θεός/μόνος σας είναι/»*. Αλλά και στα επόμενα χρόνια κι' άλλοι ποιητές εξήραν το θρησκευτικό φρόνημα του Εικασιένα. Ο **Αχιλλέας Παράσχος (1838-1895)**, γράφει: *«Α! Τότε επίστευαν ! Γι αυτό και μόνο, φίλοι, έκαμε τόσα θαύματα το μαύρο καριοφίλι»*. Και ο **Κώστας Κρυστάλης (1868-1894)**: *«Τι καρτερείτε βρε παιδιά/*

χειμώνας να μας πάρει; /Ελάτε όλοι στον Σταυρό/εδώ να ορκισθούμε/ότι σ' όλη μας τη ζωή / τον Τούρκο θα χτυπάμε/». Ιδού και τα υπό του **Φώτη Κόντογλου (1895-1894)** λεχθέντα: *«Πίστη και Πατρίδα είναι για 'μας ένα πράγμα. Κι'*

όποιος πολεμάει το ένα πολεμάει και το άλλο. Μάννα μας είναι η Ορθόδοξη Εκκλησία, που την ποτίσαμε με αγιασμένο αίμα. Την δε Πίστη μας πρέπει να την διαφυλάξουμε αμίαντη και ανόθευτη».

Διδακτικής και διαχρονικής αξίας είναι και η ομιλία του **Θ. Κολοκοτρώνη** προς τον λαό της Αθήνας στον λόφο της Πνύκας, στις **8 Οκτ. 1938**. Μερικές μόνο αράδες της αρκούν να περιγράψουν το επικό μεγαλείο του Εικοσιένα: «Όταν αποφασίσαμε να κάμωμε την Επανάσταση, δεν εσυλλογισθήκαμε ούτε πόσοι είμεθα ούτε πως δεν έχομε άρματα...[...]αλλά ως μια βροχή έπεσε εις όλους μας η επιθυμία της Ελευθερίας και όλοι συμφωνήσαμε εις τον σκοπόν αυτόν και εκάμαμε την Επανάστασιν».

Με το **Πρωτόκολλο του Λονδίνου (3 Φεβρ. 1830)**, το Ελληνικό κράτος αναγνωρίσθηκε ως κυρίαρχο και ανεξάρτητο, **χωρίς, όμως, να απωλέσει την θρησκευτική (ορθόδοξη) και εθνική του ταυτότητα**. Το προοίμιο των τριών συνταγματικών κειμένων της Εθνεγερσία: «**Εις το Όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος**», επαναλαμβανόμενο σε όλα τα μέχρι σήμερα Ελληνικά Συντάγματα, καταδεικνύει την αδιάλειπτη διαχρονικότητα της ταυτότητος αυτής. Τούτο σημαίνει ότι η Επανάσταση του 1821, ερειδόμενη και επί της Πίστεως, όχι μόνο προσέφερε την Ελευθερία σε εμάς τους Έλληνες αλλά και διατήρησε, μέχρι των ημερών μας, αναλλοίωτα τα Ελληνορθόδοξα χαρακτηριστικά του Έθνους μας.

Ματαίως οι επιτηδευμένα ανιστόρητοι νεόκοποι ρήτορες του «νέου πατριωτισμού» αποπειρώνται να στρεβλώσουν την ουσία και τα Μηνύματα του Εικοσιένα, προβάλλοντας τις βλαπτικές πλευρές του – οι οποίες πρέπει να αναφέρονται αλλά μόνο ως μαθήματα προς αποφυγή – και παραλείποντας ή στρεβλώνοντας τις ωφέλιμες. Εν τούτοις, ο σώφρων Ελληνικός Λαός, πιστός στις πατρώες διδαχές και παραδόσεις, τελικά θα τους απορρίψει, εν γνώσει της ρήσης του **Διον. Σολωμού**: «**Το έθνος πρέπει να μάθει να θεωρεί εθνικόν, ό,τι είναι αληθές**».